

De dagboeken van Doeke Wijgers Hellema (1766-1856)

Het HCL heeft gemeend er goed aan te doen om alvast als voorproefje de eerste twee - inmiddels geredigeerde en gecontroleerde - delen van de dagboeken van Doeke Wijgers Hellema op deze website ter beschikking te stellen. Met de blik op oneindig is de afgelopen jaren het bij tijd en wijle moeilijk leesbare negentiende-eeuwse handschrift door de heer Jochum Hoekstra van Doarpsargyf Wirdum/Swichum ingeklopt en heeft hij samen met diens broer en medebeheerder van 'It Doarpsargyf', de heer Minne Hoekstra tevens de controle op fouten voor zijn rekening genomen. Daarnaast verdienen de heren Hendrik Algra voor het selecteren van de meest vermeldenswaardige feiten en Jan Kalff voor het redigeren van de uiteindelijke teksten alle lof voor hun onvermoeibare inzet. Het ligt in de bedoeling om binnen enkele jaren alle aantekeningen met de nodige activiteiten daaromheen, op deze plaats aan het publiek ter beschikking te stellen. Op deze wijze kan een ieder kennis nemen van de 'petite histoire' - het dagelijkse leven - van een agrarische samenleving in een tijd die al bijna twee eeuwen achter ons ligt en waarvan niemand meer, zelfs niet uit directe overlevering, nog kennis draagt. Wat hield de mensen destijds bezig? Hoe beleefden zij bepaalde hoogtijdagen en wat waren de volksgebruiken met betrekking tot geboorte, huwelijk en overlijden? Op welke wijze ging men om met voorspoed en tegenslag en maakte men zich druk om alledaagse en minder alledaagse zaken? Het wordt u allemaal uit de doeken gedaan door Doeke Wijgers Hellema.

Doeke Wijgers Hellema werd geboren op 3 april 1766 te Wanswerd. Hij werd in Grouw opgeleid tot onderwijzer en trad in Wanswerd op zestienjarige leeftijd in functie. Later werd hij benoemd in Wirdum, alwaar hij ook rijksontvanger werd. Hij stapte uit het onderwijzersambt om boer te worden onder Barrahuis. Hij was kerkvoogd van de Nederlands Hervormde gemeente in Wirdum. Hij was ook lid van het Friesch Genootschap en een van de oprichters van de O.B.A.S.

Naast zijn dagboeken heeft Doeke Wijgers Hellema nog drie belangrijke handschriften nagelaten, te weten:

1. Een (onvoltooide) geschiedenis van Wirdum, vooral wat betreft kerkelijke zaken. Een afschrift hiervan vindt men in het Tresoar te Leeuwarden.
2. Een, "Tegenwoordige Staat van Wirdum", waarin de huizen een voor een worden beschreven met, derzelve" inwoners, en waarin verder een schets wordt gegeven van de zeden, gebruiken en werkzaamheden van de bevolking van zijn dorp. Deze tegenwoordige staat is in het jaar 2.000 in druk verschenen. Het origineel bevindt zich in het Tresoar te Leeuwarden.
3. Een geschrift, dat gezien kan worden als een gedenkschrift, tevens als een soort verantwoording, met veel meer een persoonlijk karakter. Dit geschrift verdient een nadere analyse.

De tekst van Doeke Hellema's dagboek, die nu op de website van het Historisch Centrum Leeuwarden staat, probeert zo dicht mogelijk te blijven bij het handgeschreven origineel.

- Als Hellema zich merkbaar vergist, is niettemin het handschrift gevolgd.
- De eerste officiële spellingregeling voor het Nederlands dateert van 1804. Die heeft Hellema (geboren in 1766) dus niet meer op school kunnen leren. Deze spelling-Siegenbeek is overigens nooit erg populair geworden. Als Hellema slecht, inconsequent of rommelig heeft gespeld of geïnterpungeerd, is dat gewoon overgenomen.
- Samenstellingen die Hellema als twee woorden vermeldt, zijn meestal aaneengeschreven aangezien uit zulke gevallen soms een interpretatieverschil kan voortkomen.
- Onleesbare passages worden in een voetnoot vermeld.
- Soms laat Hellema een paar centimeter blank, met de duidelijke bedoeling iets later aan te vullen; als hij dat echter niet gedaan heeft, is dat door [...] weergegeven.
- Naarmate de auteur ouder wordt, vermindert zijn gezichtsvermogen; daardoor ontstaan gaandeweg ook meer fouten, bv. verdubbelingen van woorden. Ook in dit geval is niets veranderd of verbeterd.
- Door Hellema gekopieerde tekstfragmenten, vaak uit de krant, zijn gecursiveerd.